

ΠΥΡΗΝΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΤΗΣ ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ Πως πρέπει να απαντήσει η Δύση

Γεώργιος Οικονόμου

Ο Βλαδίσλαβ Πούτιν θέλει να πιστεύει η Δύση ότι είναι τρελός για να χρησιμοποιήσει τακτικά πυρηνικά όπλα στην Ουκρανία. Παρ' όλες τις σχετικές δηλώσεις Ρώσων παραγόντων η πιθανότητα μιας πυρηνικής επίθεσης παραμένει εξαιρετικά ισχνή. Είναι πάντως αρκετά αληθοφανής για να προβληματίζεται η Δύση πώς θα απαντήσει αν ο Πούτιν προχωρήσει στην χρήση τους.

Η Ρωσία υπολογίζεται ότι έχει 1.900 μη στρατηγικά πυρηνικά όπλα και βλήματα από 0,5 μέχρι 100 κιλοτόνια, διπλάσιας ισχύος από την βόμβα που κατέστρεψε το Ναγκασάκι. Πάντως, η Ρωσία δεν έχει επιχειρήσει να πυροδοτήσει τίποτε, ούτε καν για άσκηση από το 1990, και δεν είναι γνωστόν πόσες από τις πυρηνικές κεφαλές είναι χρησιμοποιήσιμες, ακόμη και μετά από επιμελή εξέταση και επιδιόρθωση.

Ο Πούτιν έχει μία γκάμα από επιλογές εκτός από απ' ευθείας πυρηνικό πλήγμα κατά της Ουκρανίας. Όμως, αν χρησιμοποιηθούν μη στρατηγικά όπλα, ο σκοπός τους δεν θα είναι για να υπερισχύσουν στο μέτωπο – το Κίεβο δεν θα συγκεντρώσει τις δυνάμεις του για να ευκολύνει τον εχθρό να καταστρέψει το στρατιωτικό και πολιτικό του υπόβαθρο. Πάνω απ' όλα θα προσπαθήσει να τους τρομοκρατήσει. Η ελπίδα είναι ότι το Κίεβο θα οπισθοχωρήσει ή θα συνθηκολογήσει, ή ότι μια τρομοκρατημένη Δύση θα αναγκάσει την Ουκρανία να προσέλθει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων έτοιμη για τις δέουσες υποχωρήσεις.

Είναι απίθανο να συμβεί είτε το ένα είτε το άλλο αλλά ο φόβος ότι ο Πούτιν σκέφτεται ότι μπορεί να το προσπαθήσει κρατεί τους στρατηγικούς σχεδιαστές ξύπνιους τα βράδια. Τα μέτρα με τα οποία θα προσπαθήσουν να αποτρέψουν το σενάριο ή αλλιώς θα χρησιμοποιηθούν εις απάντηση εμπίπτουν σε τέσσερις κύριες κατηγορίες.

Πρώτον, έχουμε τη στρατιωτική αντεκδίκηση. Παρ' όλο που η Ουκρανία δεν είναι μέλος του NATO και δεν υπάρχει τυπική υποχρέωση προς υπεράσπισή της, στις περισσότερες πρωτεύουσες κυριαρχεί η άποψη ότι μια τέτοια κίνηση δεν πρέπει να μείνει ατιμώρητη.

Όπως προσφάτως ανέφερε ο Jake Sullivan, ο Σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας των Ηνωμένων Πολιτειών, θα υπάρξουν «καταστροφικές επιπτώσεις» και η Ρωσία θα υποφέρει.

Δεν υπάρχει λόγος το NATO να θέλει ή να πρέπει να απαντήσει εις είδος. Αντ' αυτού θα αξιοποιήσει την καθαρή του ανωτερότητα σε βαλλιστικούς πυραύλους ακριβείας για να επιφέρει ένα τεράστιο πλήγμα στις Ρωσικές στρατιωτικές ικανότητες και σε δυνητικούς συμβολικούς πολιτικούς στόχους.

Δεύτερον, ο πρώην Γενικός Διευθυντής της CIA, στρατηγός David Petraeus μίλησε για «σύνθετη προσπάθεια που θα κατέστρεφε κάθε Ρωσική συμβατική δύναμη που μπορούμε να ταυτοποιήσουμε στο μέτωπο της Ουκρανίας και επίσης στην Κριμαία καθώς και κάθε Ρωσικό πλοίο στην Μαύρη Θάλασσα». Συγχρόνως δε και εγκαταστάσεις στην στρατικοποιημένη περιοχή του Καλίνινγκραντ, μεταξύ Λιθουανίας και Πολωνίας.

Ο σκοπός είναι να καταστραφεί όσο το δυνατόν περισσότερος στρατιωτικός εξοπλισμός, ενώ συγχρόνως να μην δίνεται η εντύπωση ότι η Δύση σχεδιάζει να προβάλλει μια υπαρξιακή απειλή για την Ρωσία. Άλλως θα δημιουργηθεί ένας φαύλος κύκλος αυξανόμενης έντασης μεταξύ Μόσχας και NATO.

Τρίτον, εκτός των στρατιωτικών μέσων τα οποία έχει η Δύση για να τιμωρήσει την Ρωσία σε περίπτωση μιας τέτοιας κλιμάκωσης, είναι βέβαιο ότι η Δύση θα αυξήσει και τις οικονομικές κυρώσεις.

Τέταρτον, θα ενταθεί ο κυβερνοπόλεμος σε κρίσιμες υποδομές, όπως στα συστήματα που ελέγχουν τις εσωτερικές αεροπορικές γραμμές και κυρίως τους σιδηροδρόμους, οι οποίοι διακινούν πέραν του 90% των προϊόντων εντός της χώρας, κυρίως τρόφιμα. Οποιαδήποτε δυσλειτουργία στις μεταφορές αυτές θα έχει φοβερές επιπτώσεις για όλη την χώρα.

Εν μέρει το πρόβλημα είναι ότι ανεξαρτήτως των ενεργειών των δυτικών πολιτικών που μιλούν σαν να είναι όλη η υφήλιος εναντίον του Πούτιν, στην πραγματικότητα δεν του λείπουν οι σύμμαχοι ή τουλάχιστον πολλά κράτη παραμένουν ουδέτερα. Αυτό συμβαίνει κυρίως στο Νότιο Ημισφαίριο, όπου η Δύση έχει αποτύχει στην προσπάθεια να πείσει πολλές χώρες ότι αυτό είναι πρόβλημα Ευρωπαϊκό.

Αν ο Πούτιν χρησιμοποιήσει πυρηνικά, αυτό θα αλλάξει. Στην συνάντηση του Σεπτεμβρίου στην Σαμαρκάνδη για τον Οργανισμό Συνεργασίας της Σαγκάης (Shanghai Cooperation Organisation) τόσο οι Ινδίες όσο και η Κίνα, εκδήλωσαν τις ανησυχίες τους για τον πόλεμο και τις ευρύτερες επιπτώσεις του.

Σύμφωνα με Βρετανικές διπλωματικές πηγές, το Πεκίνο προειδοποίησε την Μόσχα να μην σπάσει το πυρηνικό ταμπού. Ούτως ή άλλως έχει και η Κίνα τα συμφέροντα της. Αν, κάποια μέρα, αποφασίσει να καταλάβει την Ταιβάν με τα όπλα, ο στόλος της, συγκεντρωμένος στα στενά, θα ήταν στόχος των Αμερικανικών πυρηνικών μη στρατηγικών όπλων (Non-Nuclear Strategic Nuclear Weapons-WSNW). Ο δε Ινδός υπουργός των εξωτερικών, Suprahmanyam Jaishamkar, δήλωσε ότι το «πυρηνικό πρόβλημα» δημιουργεί μεγάλη ανησυχία.

Το μέγεθος της διπλωματικής απομόνωσης της Ρωσίας θα καταστεί μεγαλύτερο παρά ποτέ, ιδίως επειδή χώρες όπως η Τουρκία, η οποία μέχρι τώρα, το παίζει και στα δύο ταμπλό, θα αναγκαστεί να επιλέξει στρατόπεδο.

Η χρήση NSNW θα αλλάξει ριζικά τον τόνο και τη δυναμική της δυτικής πολιτικής. Το ισχύον δόγμα σήμερα ότι «ο Πούτιν πρέπει να χάσει» θα αντικατασταθεί με το δόγμα «ο Πούτιν πρέπει να φύγει».

Κύκλοι εκτός των Ευρωπαίων γερακιών δυσκολεύονται να εγείρουν θέμα αλλαγής του καθεστώτος για τον λόγο ότι η Δύση έχει επιτυχίες, δηλαδή καλύτερο ιστορικό, στο να απομακρύνει τους δικτάτορες παρά να διαχειρίζεται την επόμενη μέρα, όπως έχει συμβεί με την Λιβύη του Καντάφι και με τους Ταλιμπάν στο Αφγανιστάν.

Μια πυρηνική Ρωσία στα χέρια ενός εξαγριωμένου πολέμαρχου ή καταστραμμένη από εμφύλιο θα είναι ακόμη πιο επικίνδυνη παρά το σημερινό αδιέξοδο.

Παρ' όλα αυτά, πάντοτε θα υφίσταται ένας αναπόφευκτος και δικαιολογημένος φόβος ότι έχοντας ξεπεράσει ένα ταμπού, δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι ο Πούτιν δεν θα το επιχειρήσει και με άλλα.

Μια απόπειρα δολοφονίας δεν συζητείται καν, η προσωπική ασφάλεια του Πούτιν είναι πολύ αποτελεσματική και υπάρχει ο κίνδυνος να θελήσει να ανταποδώσει. Παρ' όλα αυτά το μενού των επιλογών είναι μεγάλο, από την ενθάρρυνση ενός παλατιανού πραξικοπήματος μέχρι τις προσπάθειες δημιουργίας αντιδράσεων και ξεσηκωμών σε μη φυλετικώς αμιγείς Ρωσικές περιοχές.

Βέβαια, πάντοτε η αποτροπή είναι καλύτερη από την τιμωρία. Το ερώτημα είναι κατά πόσο αυτές οι επιλογές παρουσιάζονται στον Πούτιν και στον κύκλο του και, κυρίως, αν και πως θα τις εφαρμόσει.

Ο Joe Biden μπορεί να φωνασκεί στα Ηνωμένα Έθνη και οι Δυτικοί να στέλνουν αυστηρές προειδοποιήσεις μέσω τηλεοράσεως, αλλά ο Πούτιν ενδέχεται να πιστεύει ότι η Δύση δεν θα συνεχίσει τον αγώνα εναντίον του, παρ' όλη τη μη αναμενόμενη ενότητα και τον βαθμό της δυτικής αντίδρασης στην εισβολή.

Όντως, η μόνη του πραγματική ελπίδα για να περισώσει κάτι από την Ουκρανική περιπέτεια είναι ότι, αν η Δύση κάνει ένα βήμα πίσω, ίσως πιστέψει ότι δεν θα δείξει την ίδια αποφασιστικότητα.

Επομένως, ίσως έφθασε η ώρα η Δύση να εγκαταλείψει την παραδοσιακή πολιτική της της «στρατηγικής ασάφειας» (strategic ambiguity) με το να μην ξεκαθαρίζει πώς θα αντιδράσει σε τυχόν πυρηνικό κτύπημα. Π.χ. ο Biden όταν ερωτήθηκε ποια θα ήταν τα επακόλουθα, απήντησε: «Νομίζετε ότι θα σας έλεγα αν ήξερα ακριβώς ποια θα ήταν; Βεβαίως δεν θα σας πω. Θα εξαρτηθούν από το μέγεθος του κτυπήματος που θα επιφέρουν».

Παρ' ότι ο σκοπός δεν είναι να περιοριστούν οι επιλογές της Δύσεως ή να δοθεί στη Ρωσία η ευκαιρία να υπολογίσει επακριβώς το κόστος, η προσέγγιση αυτή απέτυχε τον Φεβρουάριο. Τόσο οι Ηνωμένες Πολιτείες όσο και η Βρετανία,

ειδικότερον, ήσαν πολύ καθαρές στην αντίληψή τους ότι η Ρωσία εσχεδίαζε να εισβάλει στην Ουκρανία και ότι οι ίδιοι θα απαντούσαν δυναμικά. Όμως ο Πούτιν τις εθεώρησε απλώς εκφοβισμούς και δεν τις έλαβε υπ' όψιν.

Δοθείσης της γκάμας και του βάθους των δυνητικών επιλογών της Δύσεως, είναι καιρός να παρουσιαστούν στον Πούτιν και γενικώς στην Ρωσική άρχουσα τάξη – μια καθαρή εικόνα του τι ακριβώς θα αντιμετωπίσουν αν η Μόσχα επιλέξει τα πυρηνικά. Ακόμη και αν, όπως είναι πολύ πιθανό, δεν υπάρξει ομοφωνία των μελών του NATO στο θέμα αυτό, τίποτα δεν μπορεί να σταματήσει τις Ηνωμένες Πολιτείες και μια σύμπραξη των ανησυχούντων από του να το πράξουν μόνοι τους – εκτός NATO.

Ο Πούτιν κατά πάσα πιθανότητα μπλοφάρει, ελπίζοντας ότι και μόνο η σκέψη του πυρηνικού μανιταριού θα είναι αρκετή για να σταματήσει η Δύση τη στήριξη της στην Ουκρανία. Είναι καιρός να καταλάβει τι καταστροφή θα αντικρύσει αν προχωρήσει πέραν της εκρηκτικής ρητορικής.